

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

יעיבר קרפ. תונוממ יניד דחא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9322

זה בורר פרק שלישי סנהדרין ריא

שלם עוקבן הבבלי קבל קדמנא ירמיה אחי
העביר עלי את הדרך ואמרו לו השיאוהו
ויראה פנינו בטבריא: [הא גופיה קשיא אמרת
אמרו לו אלמא דיינות אתון השיאוהו ויראה פנינו
בטבריא אלמא שדרוהו הכא אלא ה"ק אמרו ליה
ריינו אתון אי ציית ציית ואי לא השיאוהו ויראה
פנינו בטבריא]:

אחד דיני ממונות

פרק רביעי

[משנה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות לב
בדרישה ובחקירה וכו': גמ' דיני ממונות
מי בעינן דרישה וחקירה וכו' א"ר חנינא דבר
תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה
ובחקירה שנ' *משפט אחד יהיה לכם ומה טעם יקרא כד
אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה כדי
שלא תנעול דלת בפני לוי וכו' *רבא אמר מתניתין
עוקבן הבבלי קבל קדמנא לעק לפכיכו: ירמיה אחי העביר
עלי את הדרך אינד מסני דרך בני אדם שכירסו כך שמעתי
וי"א העביר עלי את הדרך לא כהג עמי כשורה ועל עסקי ממון
היה לוועק: אמרו לו לירמיה להתפייס עמי: השיאוהו ויראה
פנינו בטבריה הכריקוהו והזקיקוהו לנא כאן לדון עמי:
[א"ר חנינא וכו' ומתניתין דאורייתא קמי תקנתא וברייתא
דרבנן בתר תקנתא: רבא אמר תרויהו בתר תקנתא

דהכא בדיני קנסות ואידך בהודאות והלואות רב
 פפא אמר אידו ואידו בהודאה והלואה כאן בדין
 מרומה כאן בדין שאינו מרומה כדריש לקיש
 ויקרא יט דריש לקיש] רמי כתיב * בצדק תשפוט עמיתך
 דברים י"ז כתיב * צדק צדק תרדוף הא כיצד כאן בדין
 מרומה כאן בדין שאין מרומה רב אשי אמר מחני
 (כדררשינו) [כדשנין] קראי אחד לדין ואחד לפשרה
 כדתניא צדק צדק תרדוף אחד לדין ואחד לפשרה
 כיצד שתי ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה אם
 עוברות שתיהן שתיהן טובעות בזה אחר זה שתיהן
 עוברות וכן שני גמלי' שהיו עולין במעלות בית חורון
 דרבנן ומתיתין בדיני קנסות דליכא למישא לכעילת דלת אבל
 בהודאות והלואות דליכא למישא לכעילת דלת בהודאות והלואות
 בדיני חלה חה נא לידון בעדי הודאה שהודה לו בפניהם או
 בעדי הלואה שהלווהו בפניהם דליכא למישא לכעילת דלת]:
 מרומה ש"ד מסירין בתובע זה שהוא רמאי או מצטיים טענת
 רמאי בדבריו: בצדק תשפוט ולא כתיב בצדק לדק להזהיר בית
 דין לדקדק בו כל כך לדרוש ולקקור: מחניחא שפיר איתרבו
 בקד מהני סיכויי אי כר' סניכא אי כרבא אי כרב ספא אבל קראי
 דרמי להו ר"ל לא קאו דלדק לדק לאו לדרישה ומקירה אתו אלא
 לדק דין שלך ולדק פשרה שלך לפי ראות עיניך ולא תרדוף את
 האקד יותר מקבירו: שתיהן טובעות שתדקוק זו את זו: ואם
 בזה אחר זה שהלך אקת אל היבשה עד שתעבור קברתה ואס"כ
 תעבור היא: מעלות בית חורון מקום לר ואין דרך לכעות ימין

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין ר"ב

ופגעו זה בזה אם עלו שניהם שניהם נופלים בזה
אחר זה שניהם עולים הא כיצד טעונה ושאינה
טעונה תדחה שאינה טעונה מפני טעונה קרובה
ושאינה קרובה תדחה קרובה מפני שאינה קרובה
היו שתיהן קרובות שתיהן רחוקות הטל פשרה
ביניהן ומעלות שכר זו לזו:

ת"ר *צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה אחר מו
ר' אליעזר ללוד אחר ר' יוחנן בן זכאי לברור שם
חיל. תנא קול ריחים בבורני שבוע הבן שבוע דנניס י
הבן שם. אור הנר בכרור חיל משחה שם
משחה שם. ת"ר צדק צדק תרדוף הלך אחר
חכמים לישיבה אחר ר' אליעזר ללוד. אחר ר'

ושמאל ולריך האמד לכטות לאקוריו עד שמואל מקום לכטות:
אם עולות שניהם כגון זה עולה מלד זה חה עולה מלד זה
ופוגעות בראש קודו של הר והבקעה עמוקה מימין ושמאל:
קרובה לעיר: ומעלות שכר לאמת ותדקה:

קול ריחים שנשמעין: בבורני מקום: שבוע הבן שבוע הבן סי'
הוא שיש שם ברית מילה כמכריו ואומר שבוע הבן כאן
והרקיס סימן לשקיקת סממכין למכת התינוק ושעת גזרת המלכות
היה שגזרו שלא למול והיו יראים להוליא קול וקבעו סימן זה:
אור הנר בכרור חיל ניוס או כרות כראין הרבה כלילה סי'
הוא כמי שנועק משתה שם משתה שם ברית מילה קרי שבוע הבן
על שם שהיא לסוף שבוע: אחר חכמים לישיבה בית הוועד
שם נתי דיכין קבוע כגון אחר ר' אליעזר ללוד וכן כולם כל

יוחנן בן זכאי לברור חיל. אחר ר' יהושע לפקיעין
אחר רבן גמליאל ליבנה אחר ר' עקיבא לבני
ברק אחר ר' מתיא לרומי אחר ר' חנינא בן
תרדיון לסיכני אחר ר' יוסי לציפורי אחר ר' יהודה
בן בתירה לנציבין אחר [ר' חנינא בן אחי] רבי
יהושע לגולה אחר ר' לבית שערים אחר חכמים
ללשכת הגזית:

במשנה איתא שדיני חטאות וחטוין וכו' וכו' את סדין לאחד
שנחרכו וידעו שטעו וחטוין את הדבר בין לכות בין
לחובה ופרין הגזית:

לג' נורמינהו דן את הדין ויכה את החייב וחייב את
הזכאי וכו'] מה שעשה עשוי וישלם
מביתו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במומחה וכו'
[רב ששרז אמר כאן שטעה בדבר משנה כאן
שטעה בשיקול הדעת וכו'] איתוביה רב המנונא
לרב ששת מעשה בפרה של בית מנחם שניטלה
האם שלה והאכילה ר' טרפון לכלבים ובא מעשה
לפני חכמים ביבנה והתירוה שאמר תורום הרופא
אחד למקומו: לגולה לפומבדיתא כדתנן נר"ה עד שרואה כל
הגול' לפכיו כמדורת אש ואמרינן מאי גולה אמר אביי פומבדיתא
שעיקר ישיבת צנל סס היתה: אחר חכמים סנהדרי גדולה:
[טועה בדבר משנה שטעו מלוי בדבר המשכה אין דינו דין
לגמרי וכו']: לרב ששת דאמר טעה בדבר משכה
קחר: האם שלה בית הריון וקקראת טרפסת ושלפוסית ובלע"ו:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין ריג

אין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדרוא של מצרים
אלא אם כן חותכין האם שלה כדי שלא תלד א"ר
טרפון הלכה חמורד טרפון א"ל ר' עקיבא פטור
אתה שכל המומחה לרבים פטור מלשלם [ואם
איחא לימא ליה טועה בדבר משנה אתה וטועה
בדבר משנה חוזר חדא ועוד קאמר חדא דטועה
בדבר משנה אתה וטועה בדבר משנה חוזר ועוד
אי נמי בשיקול הדעת טעית מומחה לרבים אתה
וכל המומחה לרבים פטור מלשלם]:

פיסקא דיני נפשות [מחזירין לזכות ואין מחזירין ^{שס"ע"ג}
לחובה]. ת"ר מנין ליוצא מבית דין חייב

ואמ' אחד יש לי ללמד עליו זכות [מנין] שמחזירין
אותו ת"ל *נקי אל תהרוג ומנין ליוצא מבית דין ^{שמות כג}
זכאי ואמר אחד יש לי ללמוד עליו חובה מנין
שאין מחזירין אותו ת"ל *צדיק אל תהרוג אמר ^{שס}

מלריל"ו: אין פרה וחזירה יוצאה וכו' לפי שטובות הן ואין
רולין שיהיו מלויות במקומות אחרות וקא קזיכא דמתקיימות:
הלכה חמורד טרפון כל' פריך אני למכור את קמורי להקזיר
פרה לבעליהן: [טועה בדבר משנה אתה סתם משנה היא
באלו טרפנות (דף כד) כיטלה האם שלה כשירה: וטועה בדבר
משנה חוזר ולקמן פריך הכא מאי קורה איכא הא האכילה
לכלבים]:

נקי משמע מן הקטל ואע"פ שנתקייב בבית דין: צדיק משמע
שכלטדק בדין ואע"פ שאיכו נקי:

והואל באשח החוזקש ששים חזאי בשש' וכו' א

דברי יג רב שימי בר אשי וחילופא למסית דכתיב *לא
סס תחמול ולא חכסה עליו. רב כהנא מתני *מכני
[הרג] תהרגנו :

סס ואין מחזירין לחובה וכו' [א"ר חייא בר אבא א"ר
יוחנן והוא שטעה בדבר שאין הצדוקין מודין
בו אבל טעה בדבר שהצדוקין מודין בו זיל קרי
בו רב הוא] בעא מיניה ר' חייא בר אבא מר'
יוחנן טעה בנואף ונואפת מהו א"ל אדמוקדך יקיד
זיל קוץ קרך וצלי :

מח *אחת דבר אלהים שתים זו (שמענו) [שמעתו]
לד וגו' מקרא א' יוצא לכמה טעמים ואין טעם

מלי סג [דבר שאין הצדוקין מודין בו שאין טעותו מפורש בתורה
בהדיא אלא במשנה או בדברי האמוראי:] זיל קרי בו
רב הוא תיבוקות של בית רבן יודעין שאינו כלום והדר: טעה
בנואף ונואפת זיכה מהן מי אמרינן מהדרינן ליה לקונה
דנשלמא ברובא איכא למטעי במילי טובא דלא מפרשי בהדיא
כגון באומר אנן שהרגו נה לא היה נה כדי מיתה או בעותרה
מפי ההרוג ולא מפי עדים או באומר הוא היה רודפינו ויכול
להליל באקד מאבריו ולא הליל אלא הרגו אבל בנואף ונואפת
ליכא טעותא לזכותא]: עד דמוקדך יקיד קוץ קרך וצלי בעוד
שהאש דולקת קוץ דילועין שלך וללה אותן כלו' בעוד שאתה
עסוק בשמעתא תן לב להבין ולהוסיף לקח הרי שמעת ממני
[טעה בדבר שהלדוקין מודין בו קורר והאי דבר שהלדוקין מודין
בו הוא] :

ע' נגו' טעם אחד משני מקראות מפרש לקמן:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין ריד

אח' יוצא (משתי) [מכמה] מקראות דבי ר' ישמעאל
תנא *וכפטיש יפוצץ סלע מה פטיש זה מתחלק ירמ' כג
לכמה נצוצות אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים:
*קה את כל ראשי העם והוקע אותם אם העם מט
חטאו ראשי העם מה חטאו אמר רב יהודה לה
אמר רב א"ל הקב"ה למשה חלק עליה בתי דינין ^{חדני כס}
מ"ט יאלימא משום שאין דינין שנים כיום אחד
האמ' רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל
במיתת אחת דינין אלא כדי שישוב חרון אף
מישראל:

דיני ממונות גומרין בו כיום [בין לזכות בין לחובה] ^ס
דיני *נפשות גומרין בו כיום לזכות וכיום
שלאחריו [לחובה] מה"מ א"ר חנינא דאמר קרא
*מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחי' ורבא ^{ישעיה א}
חלק עליהם בתי דינין וה"ק קרא קמ את כל ראשי העם
וקלוק אותם לבתי דיכין הרבה וידוכו את עונרי עבירה
והוקע אותם את המתחייבים מפני שנלמדו לנעל פעור ועובד
ע"ז בסקיל' וכל הנסקלין כיתלין כדאמרי' גד' מיתות: אין נ"ד
אחד דן שנים כיום אחד: אלא בשתי מיתות הוא דאין דכין
לפי שאין זו דומה לזו לריק למכור טעם לדבריהם כאן וכאן ואתי
לקלקולי שמא לא יססו ככל הדרך: אבל במיתת אחת
ועבירה אחת דכין: אלא כדמוכס קרא וישוב קרון אף וגו'
כשהקב"ה רואה שכולם עסוקים בדבר ומקנאים לכבודו:
צדק ילין בה רגילים היו מתמלה להלין את הדין כדי ללדקו

ישעיה א' אמר מהכא *אשרו חמוץ אשרי דיון שמחמץ את דינו ואירך אשרו חמוץ ולא חומץ:

נ א"ר (אליעזר) [אלעזר א"ר יצחק] כל תענית שמלינין בה צדקה כאילו שופך דמים שני שס *צדק ילין בה ועתה מרצחים והני מילי בריפתא שס ובחמרי אבל זווי וחייטי ושערי לית לן בה:

לו אמר רבה בריה דרבא ואיתומא ר' הלל בריה דר' וולם מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא והא הוה יהושע

ועתה כשאין עושין כן הרי הן כמרכסים: שמחמץ את דינו שמהה אותו ומליכו כדי להוליאו לאמתו: ואירך מינעי ליה להך דרשא דאמר בב"ק עכ"ז שזקקין לתובע תקלה כגון התובע את קבירו לדין שהלוהו ואיכו משלם זה טוענו משכון היה לי בידך וכתקלקלה או אבדה נזקקין בית דין תקלה לתביעת התובע עד שיהא ממוכו בידו ואמר כך נזקקין לדין המשכון: אשרו חמוץ המזיקו את הכגול ולא את הגחל:

כל תענית כו' רגילים היו לשלק לדקה בלילי תעניות והיו עיני עניים כשואות לכך ואם יליכוהו כמלאו עניים רענים שכשענו על כך: והני מילי במקום שרגילין לשלק ריסתא ותמרי דבר מוכן לאכילה: אבל זווי או חייטי או שערי לא כשענו העניים עליהם אותו הלילה ולית לן בה עד למסר: במקום אחד תורתן וגדולתן של ישראל באדם אחד שאין כמותו בכל ישראל בתורה ובגדולה כגון משה שהיה גדול על כל ישראל במלכו' ובתורה וכן רבי בכשיאות ובתורה:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רטו

הוה אלעזר והא הוה פנחס הוּו זקנים והא הוה
שאול הוה שמואל והא נח נפשיה כולהו שנייה
קאמרינן והא הוה דוד הוה עירא היאירי והא נח
נפשיה כולהו שניה קאמרינן והא הוה שלמה הוה
שמעי בן גרא והא קטליה כולהו שניה קאמרינן
והא הוה חוקיה הוה שבנא והא איקטיל כולהו
שנייה קאמרינן והא הוה עורא הוה נחמיה בן
חכליה אמר רב אדא בר אהבה אף אני אומר
מימות רבי עד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה
במקום אחד ולא והא הוה הונא בר נתן מיכף הוה
כייף ליה לרב אשי:

[פיסקא] דיני נפשות מתחילין מן הצד. מנה"מ שס
א"ר אחא בר פפא אמ' קרא *לא תענה שמו"כ
על ריב לא תענה על רב רבה בר בר חנה אמר

הוה אלעזר קבירו בתור' ולא היו במקום אחד: והא הוה פנחס
משמתו יהושע ואלעזר: הוּו זקנים כגון עתמיאל ואבנן ובוטז:
עירא היאירי במ"ק אמרינן דהוה מתני להו לרבנן על גבי כריס
וכסתות ודוד היה מכהיגו עליו לראש דכתיב עירא היאירי היה
כהן לדוד: שמעי גדול היה כדאשכחן שירד לקראת דוד הירדן
באלף איש: שבנא שהיה ישיבתו גדולה משל חוקיהו כדאמרינן
בפרק (דיני ממונות השני) [זה צורר מאמר מ']:

לא תענה על רב כתיב בלא יו"ד ומשמע לא תקלוק על מופלא
של בית דין הילכך לא מתקלינן מיכיה דילמא קזי ליה קובה
ולא פלגינן עילויה ומתקילין מן הלד (אלא ישמע) ["שישמע"] על
חוסכתום

ש"אכה ר' יוחנן מהכא *ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש
 חרבנו וחגרו איש חרבנו ויחגור גם דוד את חרבנו:
 שס ע"נ [פיסקא] ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות. מ"ט
 החני רב יוסף בשם שב"ד מנוקין
 בצדק כך מנוקין מכל מום אמר אמימר מאי
 ש"ד קרא *כולך יפה העיתו ומום אין כך ודלמ' מום
 חדנר יא ממש א"ר אחא בר יעקב אמר קרא *והתוצבו
 שם עמד עמד בדומין לך ודילמא החם משום
 שכינה אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא
 שחות יח *ונשאו אתך אתך בדומין לך ליהוי:
 נא *שררך אגן הסהר אל יחסר המוג וגו' שררך
 לז *זו סנהדרין למה נקרא שמה שררך
 ש"סו שהיא יושבת בטיבורו של עולם. אגן שהיא מגינה
 על כל העולם כלו. הסהר שהוא דומה לסהר.
 אל יחסר המוג שאם הוצרך א' מהם לצאת רואים
 אחד דברי אחד מן המזכים ויסכים עמו: ויחגור גם דוד את
 חרבו באחרונה כעזו עליו לדוכו מאוס סורד במלכות:
 [מכל מום פגם משפחה: משום שכינה הכך דניסי משה הוא
 דנעינן מיוקסין שיהו ראויין שתשרה שכינה עליהן:
 שכינה דכתיב ואללתימן הרוק]: ונשאו אתך בסנהדרין שאלק
 לו יתרו לשפוט את העם דאין כאן מאוס שכינה (כתיב) [דכתיב]
 והקל מעליך ונשאו אתך ולא מונשאו אתך במשא העם יליף
 דההוא אע' זקנים שהלכו עמו לאהל מועד כתיב ומאוס שכינה:
 סהר עגול הוא: בטיבורו של עולם שנהמ"ק באמצעו של
 עולם: דומה לסהר בעגולה: אל יחסר המוג אל יחסרו

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רמז

אם יש כ"ג כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו
אינו יוצא. * כמנך ערימת חטים מה ערימת חטים ז"ס ו
הכל נהנין ממינה אף סנהדרין הכל נהנין מטעמיהן.
סוגה בשושנים שאפילו בסוגה של שושנים לא
יפרצו בהם פרצות והיינו דא"ל ההוא מינא לרב
כהנא אמריתו גדה שרי ליהודי בהדי גבר' אפשר
אש בנעורת ואינה מהבהבת א"ל התורה העידה
עלינו סוגה בשושנים שאפילו סוגה בשושנים לא
יפרצו בהן פרצות ריש לקיש אמר מהכא * כפלה ז"ס
הרמון רקתך אפי' ריקנין שכך מלאים מצות
כרמון ר' זירא אמר מהכא * וירח את ריה בגדיו לאשי' פ
אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו (דאפי' בוגדיו שבהם אינו נגמ'
יש בהם ריח) הנתו בריוני דהוין בשבכותיה דר'
זירא דהוה מקרב להו כי היכי דניהדרו בתשובה
ותוו קפדי רבנן כי נח נפשיה דר' זירא אמרו עד
האידנא הוה קטינא חריך שקי דהוה בעי עלן
מחלק השלישי שהוא כדי הראוי למזוג. מזג ז' קלקי מים ואקד
יין: עשרים ושלושה שלישי של שנעים: לצאת לעסקיו חזן
ללשכה: סייג הוא גדר: סוגה בשושנים גדורה בשושנים כלומר
באזהרה קלה ובהצלחה מועטת הם כפרשין מן העבירה ואין
לריך גדר אצנים להפסיקן שאפי' אין רחוקים מן העבירה אלא
גדר שושנים מפסיק ביניהם לא יפרצו בה פרצות הגדר:
מהבהבת אוקות ודולקת כמו שקיפלה ולא הנהנה ובלע"ז
פלטי"ד: בריוני פרולים לשון צורים: ר' זירא גולא הוה ונקרבו

רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו כלבייהו
ועבדו תשובה :

נב משנה כיצד מאיימין את העדים על עדי נפשו
היו מכניסים אותם ומאיימין עליהם שמא
תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד ומפי אדם
נאמן שמא אי אתם יודעים שסופנו לכרוק אתכם
בדרישה ובחקירה. הו יודעין שלא כדיני ממונו דיני
נפשות דיני ממונות אדם נוהן ממון ומתכפר לו
דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלוין בו עד סוף
העולם שכן מצינו בקין שהרג את אחיו שנאמר
קול דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך
אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו. ד"א דמי
אחיך שתיה דמו מושלך על העצי ועל האבנים.
לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד
נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאלו איבד
עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה
עליו הכתוב כאלו קיים עולם מלא ומפני שלום
הבריות שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול

זקיו ע"י טעשה דנדיק כפשיה בתנורא שנירא בהזכר את
הפועלים וקרי ליה קטינא קריך שקי :

מאיימין שלא יעידו עדות שקר : מאומד נגמ' מפרש : דיני
ממונות אם העיד שקר כותן סמון לזה שכפסד על ידו
ומקזירו לו ומתכפר : לפיכך נברא אדם יחידי כל זה אומרים
להם לפיכך נברא אדם יחידי להראותך שאלדס אחד נברא

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין ריו

מאביך ושלא יהיו המינים אומרי הרבה רשויות
בשמים ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע
כמה מטבעות בח. ג. אחד כולן דומין זה לזה
ומלך מלכי המלס. הקב"ה טבע כל אדם בחותמו
של אדם הראשון ואין אחד מהם דומה לחבירו
לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא
העולם. ושמא תאמרו *מה לנו ולצרה זו והלא
כבר נאמר *והוא עד או ראה או ידע אם לא יקרא
יגיד וגו'. ושמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של
זה והלא כבר נאמר *באבוד רשעים רנה: גמ' ושל יא
ת"ר כיצד מאומד אומר להם שמא כך ראיתם
מלואו של עולם: הרבה רשויות בשמים וכל אחד נרא את
שלו: ולהגיד גדולתו ועוד לכך נברא יקדי להראות לדורות
הבאים גדולתו של הקב"ה שנקותם הראשון כל הדורות טבועות
אלא היה תקלה אלא קותם אחד: חותם היינו אותו נרזל
שהלורה קוקה זו: טובע כמה מטבעות בחותם אחד כל
(המטבעות) [המטבעות] שאדם טובע ע"י נרזל את כולן דומין:
בשבילי נברא העולם כלו קצוב אני כעולם מלא אל אטרד
את עלמי מן העולם נעבירה את וימשך הימנה: מה לנו
ולצרה הזאת להכניס ראשינו בלרה הזאת אפילו על האמת:
הלא כבר נאמר והוא עד עליכם (הטיל) [מוטל] קונה
וכשיאות עון אם לא תעידו מה שראיתם: ושמא תאמרו מה
לנו לחוב להיות מתקיינים נדמו של זה כזו לנו לעמוד באם
לא יגיד: הלא כבר נאמר באבוד רשעים רנה אם רשע
הוא אין כאן עוכש:

שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם
סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר אם כך
ראיתם לא ראיתם כלום:

נג תניא אמר שמעון בן שטח אראה בנחמה אם
לא ראיתי אחד שרץ אחר חבירו לחורבה
ורצתי אחריו וראיתי סייף בידו ודמו מטפטף
והרוג מפרפר ואמרתי לו רשע מי הרג לזה או
אני או אתה אבל מה אעשה שאין דמך מסור
דברים יי בדי שהרי אמרה תורה * על פי שנים עדי' יומת
המת היודע מחשבות יפרע מאותו האיש שהרג
את חבירו אמרו לא וזו משם עד שבא נחש
ס' לנו והכישו ומת. והאי בר נחש הוא והאמר רב יוסף
וכן תני רבי חזקיה מיום שחרב בהמ"ק אע"פ
שבטלה סנהדרין ד' מיתות לא בטלו לא בטלו
והא בטלו אלא דין ד' מיתות לא בטלו מי
שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או היה דורסו
מי שנתחייב שרפה או נופל בדליקה או נחש
מכישו. מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות
או לסטים באים עליו. מי שנתחייב חנק או טובע
או אני או אתה שמעון בן שטח קאמר ליה הכי: דין ד' מיתות
פורענות בידי שמים הדומה למיתה שהוא מקוים בה: נחש
מכישו דקלי ליה זיהרא חרס של נפש שורפו: נופל מן הגג
דומיא דסקילה כדתנן לקמן בית הסקילה היתה גבוה שתי קומות
וקומה שלו הרי כאן שלש: ליסטיין באין עליו שדרכן להרוג נסייף

בבבא זרעין זרעין זרעין

אחד דיני ממונות פוק רביעי סנהדרין ריח

בנהר או מת בסרונכי . אמרי ההוא חטא אחריתי
הוה ביה האמר מר מי שנתחייב שתי מיתות

כ"ד נידון כחמורה :

[פיסקא הוה יודעין וכו'] . אמר רב יהודה בריה נר

דר' חייא מלמד שעשה קין כהבל אחוהו

חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע

מהיכן נשמה יוצאת עד שהגיע לצוארו . ואמר

רב יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ

את פיה וקבלתו להמו של הכל שוב לא פתחה

שנא' *מכנף הארץ ומירות שמענו צבי לצדיק ^{ישעי' כד}

מכנף הארץ ולא מפי הארץ איתכיה חוקיה אחוהו

*וחפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה ^{ודכר סו}

לא פתחה ואמר רב יהודה בריה דר' חייא גלות

מכפרת מחצה עון מעיקר' בתיב *והיית נע ונד ^{רשית ד}

ולכסוף כתיב וישב בארץ נוד :

אמר רב יהודה גלות מכפרת ג' דברים שנ' * (כה נה

אמר ה') היושב בעיר הזאת ומות בחרב ^ס

ברעב ובדבר והיוצא (אל) [ונפל על] הכשרים ^{ירמיה כל}

וכן כמסר למלכו' שמתחין ראשו : חטא אחריתי הוה ביה שהיה

מחויב שרפה שהיא קמורה דאלו רוכס נסייף הוא ומיתת סייף

קלה כדאמר' נפ' ד' מיתות :

פצעים עמת קרב קרי פלעי' : חבורות חבורות לכך כאמ' דמי :

בארץ נוד ולא כתיב נע שכיפר' לו גלותו דכתי' וילא קין :

שלשה דברים קרב ורענ ודכר :

[הצרים עליכם יחיה] והיתה לו נכשו לשלל
 (וחי). ר' יוחנן אומר גלות מכפרת על הכל שני
 ידחי' כנ* כה אמר ה' כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא
 יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על
 כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובחר דגלה כתיב
 ד ס א ג *ובני יכניה אסיר (כנו) שאלתיאל בנו. אסיר
 שעוברתו אמו בכית האסורי שאלתיאל ששתלו
 אל שלא כדרך הנשתלין גמירי אין האשה
 לח מתעברת מעומד *והיא נתעברה מעומד ה"א
 שאלתיאל שנשאל על אלתו אל. ורובכל שנורע
 כבבל ומה שמו נחמיה בן חכליה שמו:
 נו יהודה וחוקיה בני ר' חייא הוו יתבי בסעודתא
 קמיה דרבי ולא הוו קאמרי ולא מדי
 אמרי להו אנברו חמרא אדרדקי כי היכא דלימרו
 מלחא כיון דאיבסום פתחו ואמרו אין בן דוד בא
 עד שיכלו שתי בתי אבות מישראל אלו הן ראש
 גולה שבבבל ונשיא שבא' שנא' *והיה למקדש
 לאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי ישראל אמר
 לא יצלה שום הללכה גבי יכניה מלך יהודה כתיב: והיא
 נתעברה מעומד שהיה בית האסורין לר' ואין מקום לשכנ
 ושלו שם אשה ובאגדה דויק"ר אמרינן לה: על אלתו להתיר
 לו גזירה שכשנע שלא יהיה לו בן והתירו לו פעליא של מעלה
 ושבע' כתיבה בההיא פרשה דכתבו את האיש הזה בספר ירמיה:
 והיה מושיען של ישראל: למקדש של ישראל: לאבן נגף [מטהר
 הגלות] שמנפת את הרגלים: ולצור מכשול סלע מכשלה

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין ריש

להם בני קוצים אתם מטילים לי בעיני א"ל ר'

חייא רבי אל ירע בעיניך יין ניתן בשבעים

[אותיות] וסוד ניתן בשבעים [אותיות] נכנס יין

וצא סוד אמר רב חסדא אמר מר עוקבא ואמרי

לה אמר רב חסדא דרש מרי בר מר מ"ד *וישקוד ^{דכ"א ל"ט}

ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו

משום צדיק ה' וישקוד ה' על הרעה ויביאה

עלינו אלא צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים

גלות צדקיה ועוד גלות יכניה קיימת דכתיב בגלות

יכניה *החרש והמסגר אלף חרש כיון שפותחין ^{ח"כ כד}

הכל נעשו כחרשין. מסגר כיון שסוגרין בהלכה

שוב אין פותחין וכמה היו אלף. עולא אמר

שהקדי' שני שנים לנו שנתם אמ' רב אחא בר יעקב

יהיה לשני נתי ישראל: בשבעים אותיות נגימטריא: וישקוד

וימהר כמו כי שוקד אכי ומתרגמין מוקי: שהקדים ומיהר גלות

לדקיה שהיא אחרונה בעוד גלות יכניה קיימת שעדיין לא מתו

אותן שגלו לנבל עם יכניה שהיו קממיס בתורה ולמדוה לבני גולה

האחרונה: פותחין בתורה: כחרשין קרי ביה הקרא: כיון

שסוגרין דבר הלכה הנעלמת מהן: אין לה פותחין אחרים:

עולא אמר לדקה של שקידה היינו שהקדים קרבן של מקדש ב'

שנים לגמטריא דוכושכתם דהיינו תמני' מאה וקמטין ומרתין והם

גלו לסוף שמונה מאות וקמט' שככסו לארץ דכתיב ויהי בשמונה'

שנה וארבע מאות שנה וגו' וימי בית ראשון ארבע מאות ועשר

הרי שמונה מאות ותשעי' לא קהם ארבעים שנה שנשתהו במדבר

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

ש"מ מהר' דמרי עלמ' תמני מאה וחמשינן תרתין הוו:
 נו [פיסקא לפיכך כו'] ת"ר אדם יחיד נבר' מפני
 סס מה שלא יהיו המינים אומרים הרבת
 רשויות בשמים ד"א מפני הצדיקי' ומפני הרשעו'
 שלא יהיו צדיקי' אומרים אנו בני צדיק ורשעים
 אומרים אנו בני רשע ד"א מפני המשפחות שלא
 יהיו משפחות מתגרות זו בזו ומה עכשוו שנברא
 יחיד מתגרות אם נבראו שנים עאכ"ו ד"א מפני
 הגזלנים ומפני החמסנים ומה עכשוו שנבר' יחידו
 גזולין וחומסים אם נבראו שנים עאכ"ו :

נח [פיסקא ולהגיד גדולתו וכו'. ת"ר] ולהגיד גדולתו
 סס של מלך מלכי המלכים הקב"ה שאדם
 טובע כמה מטבעות בחותם אחר וכולן דומין זה
 לזה אבל הקב"ה טובע כל אדם בחותמו של

הרי ט' מאות וקמטים ואלמלא (היו עמתיכין) [היה עמתיין] עד
 וכושפת' היה עמתיים כהם כי אבד תאבדון מהר והשעד תשמדון
 דכתיב בהוא פרשתא: מהרה דמרי עלמא כו' דהוא גימטריא
 דוכושפת' זקרי ליה אבד תאבדון מהר והקדמה דשמי שנים
 לדקה היתה:

אנו בני צדיק אננו לדיק נברא לפיכך אנו לדיקים ואין אנו
 לדיכין להתרחק מן העבירה כי לא נכשל בה: אנו בני רשע
 ואין אנו זקוקין בתשוב' ולהלמדק כי לא יועיל: אם נבראו שנים
 יאמרו זה לזה אבא גדול מאפיך: הגזלנים והחמסנים שיאמרו
 קרקע זה לבני אבינו הראשון היתה ולא לבני אביכס:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכ

אדם הראשון ואין אחד מהם דומה לחברו שנ'
*תתהפך כחומר חוחם ויתיצבו כמו לבוש ומפני איוב למ
מה אין פרצופין דומין זה לזה שלא יראה אדם
דירה נאה ואשה נאה ויאמר שלי הוא שנאמר
*וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר. תניא סס
היה ר' מאיר אומר בשלשה דברי אדם משתנה
מחברו בקול. במראה. ובדעת. בקול ובמראה
משום ערוה. ובדעת מפני הגולנים והחמסנים:
ת"ר אדם נברא בערב שבת ומפני מה שלא יהו נט
מינים אומרים שותף היה לו להקב"ה סס
במעשה בראשית. ד"א שאם תזוח דעתו עליו
אומרים לו יתוש קדמך במעשה בראשית ד"א כדי
שיכנס למצוה [מיד] ד"א כדי שיכנס לסעודה מיד
תתהפך כחומר חוחם לאמר מיתתו של אדם מתהפך קותם
שלו לקומר ויתיצבו כמו לבוש בתקיי"ת המת' ומדקרי
לה קותם ש"מ בקותם הן טנועין: ויאמר שלי הוא יאין אדם
מכסינו הואיל ואין היכר ביניהן: וימנע מרשעים אורם קלסתר
פניו ומתוך כך שלא יהא קלסתר פני' דומה לשל קביריהם זרוע
רמה תשבר שאין יכול לומר שלי הוא: משום ערוה שלא יתקלף
לאשה בנעלה לא ביום מפני המראה ובלילה מפני הקול: ובדעת
מפני הגולנין (כי) אם יודע מה בלג קבירו יפסא [מלפוכיו]
ויודע היכן מוכו:

שלא יאמרו המיני' שותף היה אדם במעשה בראשית לפיכך קדמו
לו כולם: למצוה שנת: ליכנס לסעודה מיד שימלא הכל

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

משל למלך בשר ודם שכנה פלטרין ושכללן
 והתקין סעודה ואח"כ הכנים אורחים שנא' *חכמות
 בנתה וגו' טבחה טבחה וגו' שלחה נערותיה תקרי
 וגו' חכמות בנתה זו מדתו של הקב"ה שכרא את
 כל העולם כלו בחכמה. חצבה עמודיה שבעה
 אלו שבעת ימי בראשית. טבחה טבחה מסכה
 כגון' הגי' וינה *אלו ימים ונהרות וכל צרכי עולם. אף
 ערכה שלחנה אלו אילנות ורשאים. שלחה
 נערותיה תקרא זה אדם וחיה. על גפי מרומי
 קרת רבה בר בר חנה רמי כתיב על גפי וכתי
 על כסא בתחלה על גפי ולכסוף על כסא. מי
 פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו אמ' הקב"ה מי
 פתאו לזה אשה אמר' לו דכתי' *נואף אשה חסר לב
 [תניא] היה ר"מ אומר אדם הראשון מכל העולם
 כולו הוצבר עפרו שנא' *גלמי ראו עיניך וכתיב
 *עיני ה' המה (משומטיו) [משוטטים] בכל הארץ:
 אמר רב אושעיא משמיה דרב אדם הראשון
 *גופו מבבל וראשו מארץ ישראל
 מוכן ויאכל מאשר יחפון: גפי מקום גבוה: לבסוף אסרן נערד:
 מי פתי יסור הנה נחריה דהאי קרא כתיב מי פתאו לזה שיסור
 הכה לאכול מן העץ: חסר לב אמרה לו האשה שהיא חסר לב
 אמרה לו: גלמי ראו עיניך מכל טראה עיניך כגלמתי והיינו
 כל העולם כדכתיב בזכריה עיני ה' משוטטים בכל הארץ:
 גופו מבבל על שם שהיא עמוקה כראה שמשם לוקח ולכך נעשה
 טולה: וראשו מא"י שהיא [גבוה ו] קשורה מכל הארלות:

ושלי ט
 כולם
 אף ערכה
 וגו' אלו
 יחיים וכו'
 עולם
 שלחה יב"ט
 פ"ק
 דב"ז
 וב"ט
 כמחזק"ט
 ושלי ו
 מלי' קלט
 זכריה ד
 יב' כגון'
 הניא פסוק
 חד"ה נטו

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכא

ואיבריו משאר ארצות ענכותיו א"ר (יוחנן) [אחא]
מאקרא דאגמא. א"ר (אחא) [יוחנן] בר' חנינא
שתים עשרה שעות הוי היום. שעה ראשונה הוצבר
עפרו. שנייה נעשה גולם. שלישית נמתחו איבריו.
רביעית נזרקה בו נשמה. חמישית עמד על רגליו.
ששית קרא שמות. שביעית נזדוגה לו חוה.
שמינית עלו למטה שנים וירדו ארבעה. תשיעית
נצטוה שלא לאכיל מן האילן. עשירית סרה.
י"א נידון. י"ב נטרד והלך לו שנא' *אדם ביקר כל
ילין אמר רמי בר חמא אין חיה רעה שולטת באדם
אא"כ נדמה לו כבהמה שנ' *נמשל כבהמו' נדמו: ^{סס}
אמר רב יהודה אמר רב בשעה שבקש הקב"ה ^{סא}
לבראות את האדם ברא כת אחת של ^{סס}
מלאכי השרת אמר להם רצונכם *נעשה אדם ^{ראשית ס}
בצלמנו אמרו לפניו רבש"ע מה מעשיו אמ' להם
כך וכך מעשיו אמרו לפניו רבש"ע *מה אנוש ^{תליס ח}
כי הזכרנו וכן אדם כי תפקדנו הושיט אצבעו
הקטנה ביניהם ושרפם וכן כת שנייה כת שלישית
אמרה לפניו רבש"ע ראשונים שאמרו לפניך מה
הועילו כל העולם כולו שלך הוא כל מה שאתה
רוצה לעשות בעולמך עשה כיון שהגיע (לדור)
ואיבריו ידיו ורגליו: משאר ארצות מכל העולם כדיליק לעיל:
מאקרא דאגמא (גנל) [גנל] הוא והוא עמוק סאד: כל ילין
לינת לילה:

[לאנשי] המכול ואנשי דור הפלגה שמעשיהם
מקולקלים אמרו לפניו רבש"ע לא יפה אמרו
ישעיה חו הראשונים לפניך אמר להם *ועד זקנה אני הוא
ועד שיבה אני אסכול :

לומר רב יהודה אחר רב אדם הראשון חסוף העולם ועד סופו היה
וכו' עד לידי ואידי חדא ודה היא כדכתיב לעיל חגיגה פרק כ':

סב אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון בלשון
ארמי סיפר שנ' *ולי מה יקרו רעיד אל

תלי קלט והיינו דאמר ריש לקיש מ"ד *זה ספר תולדות
אדם מלמד שהראהו הקב"ה דור ודור ודורשין

דור ודור וחכמיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמח
בתורתו ונתעצב במיתתו אמר ולי מה יקרו רעיד

אל. וא"ר יהודה אמר רב אדם הראשון מין היה
שס נ שנ' *ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה

אן נטה לבך. ור' יצחק אמר מושך בערלתו היה
כחטיב הכא *והמה כאדם עברו ברית וכתיב החם

ראשית י *את בריתי הפר. רב נחמן אמר כופר בעיקר
היה כתיב הכא עברו ברית וכתיב החם (את

דברי כס בריתי הפר ואומ') *על אשר עזבו את ברית ה'
לא כחטום

אלהי אבותם :

על החילם
אלא כולד
עד זקנה כל ימיו אסכלנו :

וחול וסיכה
חושך
ערלה
ולי מה יקרו רעיד אל בטר גלמי ראו עיניך כתיב באותו מחזור
ובילירת אדם מדבר כג"ס ח"ס י"קרו ר"ען א"ל ר"מ לחסדע

פרמי) מין היה כוטה לע"ז :

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכב

תנן התם ר' אליעזר אומר הוי שקוד ללמוד סג
 תורה ודע מה שתשיב לאפיקורם א"ר יוחנן ^ס
 לא שנו אלא אפיקורם נכרו אבל אפיקורם ישראל ^{ע' נספר}
 כל שכן דפקר טפי. א"ר יוחנן כל מקום שפקרו ^{חדש}
 הצדוקים תשובתן בצדן *נעשה אדם בצלמנו וגו' ^{שחולל}
 *ויברא אלהים את האדם בצלמו. *הבה נרדה ^{ראשית פ}
 ונבלה שם שפתם. *ויירד ה' לראות את העיר ^ס
 ואת המידל *כי שם נגלו אליו האלהים (ואומר) ^ס
 *^ס [לא אל] העונה אותי ביום צרותי. *כי מי גוי גדול ^ס
 אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל ^{דברים ד}
 קראנו אליו. *ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ^{ס"ב}
 אשר הלכו לו אלהים לפדות לו לעם *עד די דניאל ^ו
 כורסוון רמיו ועתיק יומין יתיב הנך למה לי כדר'
 יוחנן דא"ר יוחנן אין הקב"ה עושה דבר אא"כ
 נמלך בפמליא של מעלה שנא' *כגזירת עירין ^{ס"ד}

שקוד מהיר חריז: כדי שתדע להשיב לאפיקורם הנא
 להניא ראיה מן התורה לדברי האפיקורסת: כל שכן
 דפקר טפי (אס תקזיר לו תשובה) שהרי (סנר) הכיר וכפר
 ומתיך כך מדקדק ולא תוכל להשיבו דבר המקובל לו: כל מקום
 שפקרו הצדוקי' שמניאין ראיה מן התורה [להפקירן]: ויברא
 יקיד: העונה לשון יקיד: אשר הלכו אלהים לפדות לו. הרי
 לשון יקיד: עד די כורסוון רמיו כתישבו הכסאות דמשמע
 שנים: כתיב ביה ועתיק יומין יתיב יקיד: הנך למה לי לעה
 ככתב נל' רבים: כדה' יוחנן שהכל בעלת פמליא של מעלה:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

פתגמא ובמימר קדישין שאלתא התינח כולהו עד
די כורסוון רמיו מאי איכא למימר אחד לו ואחד
לדוד דחניא אחד לו ואחד לדוד דכרי ר' עקיבא
אמר לו ר' יוסי עקיבא עד מתי אתה עושה
שכינה חול אלא אחד לדין ואחד לצדקה קבלה
מיניה או לא קבלה מיניה ת"ש דחניא אחד לדין
ואחד לצדקה דכרי ר' עקיבא אמר ר' אלעזר בן
עזריה עקיבא מה לך אצל הגדה כלך לך אצל
נגעים ואהלות אלא אחד לכסא ואחד לשרפרף
כסא לישב עליו שרפרף להדום רגליו. א"ר נחמן
האי מאן דידע לאהדורי למיני כרב אידית ליהדר
ואי לא לא ליהדר. אמר ההוא מינא לרב אידית
שמות כד כתיב *ואל משה אמר עלה אל ה' עלה אלי
מובעי ליה א"ל זהו מטטרוון ששמו כשם רבו
שם כנ דכתי' כי שמי בקרבו אי הכי נפלחו ליה כתיב
שם *אל תמר בו אל חמירני בו אם כן לא ישא
עיי' לפשעכם למה לי *א"ל הימנחא (דידן) [כידן]
דאפילו בפרונקא נמו לא קבילננה דכתי' *ויאמר
שם לנ אליו אם אין פניך תולכים וגו' א"ל ההוא מינא
שכינה חול שאתה עוסינ בשר ודט אללו: זה מטטרוון הוא אמר
עלה אל ה': ששמו כשם רבו ה' לפיכך לא הזכיר שמו וכתבו
סתם: אם כן לא ישא לפשעכם לא יכול לסלוק לפשעים
ומה יתרון בו: א"ל הימנחא (דידן) [כידן] שאין בו כח לשאת
פשעינו ואנו כמי עאסנוהו ומיאתו לקבל אפי' לפרונקא שליך

אחד דיני ממונות סק רביעי סנהדרין רכג

לר' ישמעאל בר' יוסי כתיב *וה' המטיר על ראשי ים
סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מאתו
מיבעי ליה א"ל ההוא כובס שבקיה אנא מהדרנא
ליה דכתיב *ויאמר למך לנשיו ערה וצלה שמען
קולי נשי למך נשיו מיבעי לוי אלא משתעי קרא
הכי ה"נ משתעי קרא הכי א"ל מנא לך הא
מפרקיה דר' מאיר שמיע לוי דא"ר יוחנן כי הוה
דרוש ר' מאיר בפרקיה הוה דריש תלת שמעתא
תלתא אנדחא תלתא מתלי וא"ר יוחנן ג' מאות
משלי שועלים היו לו לר' מאיר ואנו אין לנו
אלא ג' . * אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהנה לט

תוקאל ית

סוליא ומביא: שמיע לוי שהמקרא הזה משונה לזה: אבות
אכלו בוסר משל הוא שרימה השועל את הזאב לכנס לקבר
היהודי נע"ש ולתקן עמה' לרכי הסעוד' ויאכל עמהן בשבת
וכשבא ליכנס קברו עליו במקלות בא להרוג את השועל אמר לא
הלקוק אלא בשביל אניך שפעם אחת התקיל לסייען בסעודה
ואכל את כל כח טוב אמר לו ובשביל אנכי לוקה אמר לו
הן אבות אכלו בוסר וגו' אבל בא עמי ואראך מקום לאכול
ולשבוע בא לו על הצאר ועל שפתו מוטל עץ והמזבל (מושכת)
[מושכב] עליו ובנ' ראשי המזבל ב' דליים קשורים וככנס השועל
בדלי העליון והכביד וירד למטה וגלי התקתון עלה אמר לו
הזאב למה אתה ככנס לשם א"ל יש כאן בשר וגביני' לאכול
ולשבוע הראה לו דמות הלכנה במים כדמות עגול כמין גבינה
עגולה אמר לו אני האידך ארד אמר לו הכנס אתה בדלי העליון

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

ויקרא יט *מאזני צדק אבני צדק *צדיק מצרה נחלץ ויבא
חשלי יא רשע תחתיו :

סד א"ל קיסר לרבן גמליאל אלהיכם גנב הוא דכתיב
סס *ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם וישן

ראשית כ אמרה ליה ברתיה שבקית דאנא מהדרנא ליה
אמרה ליה חנו לוי דוכוס אחד אמר לה למה לך

אמרה ליה לסטים באו עלינו הלילה ונטלו ממנו
קחון של כסף והניחו לנו קחון של זהב אמר לה

הלואי שובא עלינו בכל יום ולא יפה היה לו
לאדם הראשון שנטלו ממנו צלע אחת ונתנו לו

שפחה לשמשו אמר לה הכי קאמינא [אלא]
לישקליה בהדיא אמרה ליה אייתי לי אומצא

דבשרא אייתי לה אוחבה חותי בחשא אפיקחה
אמרה לוי אכול מהאי אמר לה מאיסא לי אמרה

ליה אדם הראשון נמי אי הוה שקילה בהדיא
הוה מאיסא לוי. א"ל קיסר לר"ג ידענא אלהייכו

מאי קא עביד (והיכן יתיב) אינגיד ואיתנח א"ל
נכנס והכניד וירד דלי שהועל עליו עלה א"ל היאך חכי עולה

אמר לו לדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו לא כך כתיב מאזני
לדק וגו'. בוסר עכנבים קודם נישולם ומקהיף את השייכים :

אמרה לו חנו לוי דוכוס אחד שופט לנקוס נקמה : אוחביה
חותי בחשא תסת הרמץ קלילי נלע זוכן דרך ללייתה

ועתוך שראה חותה נגמותה כעאסה עליו : הוה מאיסא ליה
שירא נקמוכה קודם נער תיקונה : אלהיכם מאי עביד מכש

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכז

מאי האי אמר בן אהר יש לי בכרכי הים ויש
לי גענועין עליו בעינא דמחויח ליה ניהלוי א"ל מי
ידענא היכא ניהו א"ל דאיכא בארעא לא ידעת
דאיכא בשמיא ידעת. א"ל קיסר לה"ג כתיב
*מונה מספר לכוכבים מאי רבותיה אנא מצינא
למימני כוכבים אייתי חבושי שדינהו בארכילא
וקא מהדר להו א"ל מנינהו א"ל אוקמינהו א"ל
רקיעא נמי הכי הדרא א"ד הכי א"ל קיסר מני
לי כוכבי א"ל ר"ג אימא לי ככרך ושינוך כמה
הוו שדא ידיה לפומיה וקא מני להו א"ל דאיכא
בפומך לא ידעת דאיכא ברקיעא ידעת :

א"ל קיסר לרבן גמלואל מי שכרא הרים לא סה
ברא רוח (ומי שכרא רוח לא ברא הרים) סס
שנ' *יוצר הרים וכורא רוח אלא מעתה גבי אדם עמוס ד
דכתיב *ויברא ויוצר ה"נ מי שכרא זה לא ברא ראשית ב
זה טפח על טפח יש בו באדם ושני נקבים יש
בו מי שכרא זה לא ברא זה שנא' *הנוטע אוון תלים נד

היה וכסנור סי הוא יכול להכשיטני: חבושי קידוכי"ץ בלע"ז:
ארכילא קורבני"ל בלע"ז: וקא מהדר להו סניב סניב בארכילא:
מני לי כוכבי מכוין לי הככבים כלוי יודע אחי מספרם: לא
ידעת שפריך אמה למנותם: דאיכא ברקיע ידעת בלא מכין
ולמנותם איך יכול:
מי שכרא הרים לא ברא רוח שזה בקרא יולר זה נקרא צורא
וסכי שקות הס: ה"נ מי שכרא אנה זה לא ברא אנה זה זא"ת

הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט א"ל אין א"ל
ובשעת מיחה כולם נתפייסו א"ל ההוא אמגושא
לאמימר מפלגך לעילאי דהורמיו מפלגך לתחאי
דהורמיו א"ל [א"כ] היכי שביק ליה אהורמיו
להורמיו לעוברי מיא בארעיה:

סו א"ל קיסר לר' תנחום תא להוי כולן לעמא חד
א"ל לחיי מיהו אנן דמהלינן לא מציונן
למיהוי כותייכו ואתון מהילתו והו כותן א"ל
מימר שפיר קאמרת מיהו כל דזכי למלכ' לישדויה
לביבר שדויה לביבר ולא אכלוה א"ל ההוא מינא
האי דלא אכלוה משום דלא כפון הוא. שדויה
לדידיה ואכלוה. א"ל קיסר לר"ג אמריתו כל בי

כן הוא הא תיכז באברים המרוקקים מיהו טפק על טפק יש
בו באדם ונאותו טפק יש בו שני נקבים האוזן והעין וקרי להאי
כוטע אוזן ולהאי יולר עין תאמר שנתעסקו שנים באותו טפק:
אמר לו הן: וכי בשעת מיחה שניהם נתפייסו הנעלים
הכוטע והיולר מסכימים להמיתו: אמגושא מכסף יודע אני
על ידי כיסוף דמחלייך ולמעלה דהורמיו עד כדאמרי' הורמיו
בר לילתא בב"ב: דאהורמיו הקב"ה קרי הכי: והיכי שבק
ליה א"ל היאך שביק אהורמיו להורמיו לאעבוריה מים סרוקים
בארעיה א"כ היאך מכיז אהורמיו להעביר מים בארלו שכל מה

שאלם מכנים דרך פיו מוליא דרך הנקבים התקתונים:
לא מציונן למיהוי כותייכו שאי אפשר להיות לנו עוד ערלה:
דזכי למלכא כולקו ומשתיקו בדנריו ומנישו: לביבר מקום

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכה

עשרה שכינתא שריא כמה שכינתא איכא קרייה
לשמעיה מחייה בהפתקיה א"ל אמאי (מחית ליה
ד) על שמשא בביתא א"ל שמשא אכולי עלמא
ניחא א"ל ומה שמשא דהוא חד מן אלפא אלפי
רבון דשמשוי קודשא בריך הוא ניחא אכולי
עלמא שכינתא דקודשא בריך הוא עאכ"ז :

א"ל ההוא מינא לר' אבהו אלהיכם גחכן הוא סו
דקאמר ליה ליחוקאל *שכב על צדך סס
השמאלוי(ת) וכתיב *ושכבת על צדך הימני(ת) יחוקאל ד
(אדהכי והכי) אתא ההוא תלמידא א"ל מ"ט סס

דשביעתא א"ל השתא אמינא לכו מלתא דשויה
לחרוייכו אמר הקב"ה לישראל זרעו ששזהשמיטו
שבע כדי שחדעו שהארץ שלי הוא והם לא עשו
כן אלא חטאו וגלו מנהגו של עולם מלך בשר
ודם שסרחה עליו מדינה אם אכורי הוא הורג
את כולן אם רחמן הוא הורג חציין אם רחמן
מלא רחמים הוא מייסר את הגדולים שבהם

קיות רעות של מלכות: קרייה ר"ג לשמעיה דקיסר: מחייה
בהפתקיה הכהו על לוארו: א"ל קיסר שמשא אכולי עלמא
כיחא: שמשא קמה:

גחכן מוכה דמשק נכניאיו: מ"ט דשביעתא למה ליה הקב"ה
על השמיטה: דשויה לחרוייכו שחא מועלת לשניכס כמו אין
זה להניכס: כדי שחדעו וכו' ולא ירום לנכסם נשנק חרלכס
ומשקו עול מלכותא קיסר:

ביסורים אף כך הקב"ה מייסר את יחזקאל כדי
למרק עונותיהם של ישראל :

סח א"ל ההוא מינא לר' אבהו אלהיכם כהן הוא
דכתיב *ויקחו לו חרומה כי קבריה למשח
סס
שמות ככ במאי טביל וכי תימא במיא והכתיב *מי מרד
שעיה ח בשעלו מים א"ל בנורא טביל דכתיב *כי הנה ה'
סס סו באש יבא וגו' ומי סלקא טבילתא בנורא א"ל
חדגד לא אדרבה עיקר טבילותא בנורא הוא דכתיב (*כל
דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטחר וגו')
וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים. א"ל
ב"נ והוא מינא לר' אבינא כתיב *ומי כעמד ישראל
גוי אחד בארץ מאי רבותיכו אתון נמי ערביתו
שעיה ח בהרן דכתיב *כל הגוים כאין נגדו. א"ל מדירכו
שס ע"נ אסהידו עלן דכתיב **ובגוים לא יתחשב (כדר'
חדגד כג אלעזר ד) ר' אלעזר רמי כתיב *טוב ה' לכל
פלי' קמה וכתיב *טוב ה' לקויו משל לאדם שיש לו פרדס
איכה ג כשהוא משקה משקה את כולו כשהוא עורר אינו
עורר אלא טובים שבתם :

וכל אשר לא יבא באש גו' דקווי דקיייה ודריש ליה הכי כל מי
שאינו יכול לבא באש ספכי שיסרף באש תעבירו במים: כל
הגוים כאין גם אחכס לא הוליא מן הכלל: מדירכו כניאים
שילאו סכס דהיינו נלעס שהי' ככרי העיד עלינו שאין אנו באותו
כלל: ובגוים לא יתחשב כל מקום שהחכרו שס גוים לא
החכרו ישראל בכלל: כשהוא משקה אינו מוכע המים לילך
לטובי' ולרעי' למי שאינו אף עורק אקד וכשהוא עורר דהוי עורק

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכו

*ויעבור הרנה במחנה א"ר אחא בר חנינא סט
*באבוד רשעים רנה באבוד אחאב בן שם

עמרי רנה ומי חרי קודשא בריך הוא במפלתן
של רשעים והכתיב *בצאת לפני החלוץ ואומרים
הודו לה' כי לעולם חסדו וא"ר (יוחנן) [יונתן]
מפני מה לא נאמר בהודאה זו כי טוב לפי שאין
הקב"ה שמח במפלתן של רשעים דא"ר שמואל

בר נהמן א"ר יונתן מ"ד *ולא קרב זה אל זה
כל הלילה באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר
שירה לפני הקב"ה אמר להן הקב"ה מעשה ידי
טובעו בים ואתם אומרים שירה לפני א"ר יוסי

בר' חנינא הוא אינו שש אבל אחרים משיש
דיקא נמי דכתיב* (והיה כאשר שש ה' וגו' כתיב)
ישיש ולא כתיב ישוש ש"מ :

לכל אר"א אינו עודר אלא הטובים . עודר קופר . כך הקב"ה זן
טובי' ורעי' הכל בדבור אחד ממלא את כל העולם כלו טובה שהכל
שלו אבל כשבא להגין מן הפורענות ולשל' שבר אינו אלא לקויו :
ויעבור הרנה מדלא כתיב רכה שמע הרכה המיוקדת שהיתה
עתידה לנא שכנר החכרה והיכן החכרה באבוד רשעים
רכה והיה העולם מלפני מתי תבא הרכה איבודו של אקאב
וכשנהרג עברה והחכרה הרכה נפי הכל : בצאת לפני החלוץ
ניהושפט כתיב כשילא להלקס נעמוכיס שנאו עליו : כי טוב
שמע כי טוב נעניו הודאה ושמחה : דכתיב ישיש ה' עליכם
להאביד אתכם וגו' ישי' אקרי' שוכאיכס :

ע*והזונות רחצו וגו' א"ר אלעזר למרק שחי
 חזיונות אחת של מיכיהו ואחת של ^{סס}
 מ"א כנ אליהו במיכיהו כתיב *אם שוב תשוב בשלום לא
 דבר ה' בו באליהו כתיב. *במקום אשר לקקו ^{סס}
 הכלבים את דם נכות. רבא אמר זונות ממש ^{סס כל}
 אחאב איש מצונן היה ועשתה לו איזבל ב' צורי
 זונות במרכבתו כדי שיראה אותם ויתחמם. *ואיש ^{סס כנ}
 משך בקשת לתומו ויכה וגו' ר' אלעזר אומ' לפי ^{כחלבים}
 תומו רבא אמר לחמם שתי חזיונות אחת של ^{פירש}
 מיכיהו ואחת של אליהו : ^{רש"י שלם}
^{ידע שהוא}

כתיב *ויקרא אחאב אל עובדיה אשר על הבית
 ועובדיה ה' ירא את ה' מאד מאי קאמר ^{עא}
 [קרא] (א"ל) [אמר] ר' יצחק הכי א"ל ביעקב ^{סס}
 *נחשתי ויברכני ה' בגללך וביוסף כתיב ^{מ"א יח}
 *ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף וביתו ^{ע' רש"י}
 רההוא גבר' לא קא מברוך שמא לא ירא אלהים ^{ראשית ל}
 הוא יצאת בת קול ואמרה ועובדי' היה ירא את ^{סס למ}
 ה' מאד וביתו של אחאב אינו מזומן לברכה אמר
 (רבא) [ר' אבא] גדול שנא' בעובדיה יותר ממה

והזונות רחצו בחסאכ כתיב במיתתו: למרק ללטוש ולהאיב כלו
 רקלו והוכררו השתי קזיכות שאל' עליו: מצונן היה לא
 ה' אובחנ תשמיש: דמות שחי זונות כו' והייכו רקלו אומן ב' לורות
 כרקלו קדמו: לחמם להשלים:
 מאי קאמר האי קרא מה עכין ועובדיה היה ירא אלל ויקרא

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכו

שנאמר באברהם אבינו דאלו באברהם לא כתיב
 מאד ובעובדיה כתיב מאד. וא"ר יצחק מפני מה
 זכה עובדיה לנביאות מפני שהחביא מאה נביאי
 במערה דכתיב *ויהי בהכרית איובל את נביאי ה' ^{ח"ל יב}
 ויקח עובדיה מאה נביאים ויחביאם חמשים
 (חמשים) איש במערה מ"ש חמשים (חמשים)
 [איש] א"ר אלעזר מיעקב למד שנאמר *והיה ^{כאשי' לב}
 המחנה הנשאר לפלטה ר' אבהו אמר לפי שלא
 היתה המערה מחוקת יותר מחמשים (איש).
 *חוון עובדיה כה אמר ה' אלהים לאדום מאי ^{כונדי' א}
 שנא עובדיה לאדום א"ר יצחק אמר הקב"ה יבא
 עובדי' שדר בין שני רשעי' ולא למד ממעשיהם
 ויתנבא על עשו שדר בין שני צדיקים ולא למד
 ממעשיהם אמר אפרים מקשאה תלמידו של ר'
 מאיר [משום ר"מ] עובדיה גר אדומי היה והיינו
 דאמרי אינשי מיניה וביה אבא ליוזל ביה נרגא:
 אקאב: באברהם כתיב ירא אלהים אמה ולא כתיב מאד:
 מפני מה זכה לנביאות שהרי גר היה כדלקמן ואין השכינה
 שורה אלא על המיוקסין שנישראל כדכתיב להיות לך [לאלהים]
 ולזרעך אקריב: מאי שנא חמשים ולא הקציאם כל המאה
 במערה אחת: אין מערה מחוקת יותר מנ' מערות שלו לא היו
 מקזיקות יותר: מאי שנא עובדיה לאדום הואיל ולא כתנבא
 כנראה אקרת למה נבחר לזה ססאר הנביאים: שני רשעים
 אקאב ואיזבל: שני צדיקים יצחק ורנקה: מיני' ובית אבא
 ליוזל ביה נרגא אנא יער. מעלקו של יער יכנס בתוך הגרון

עב *ויך את מואב וימדרם בחבל השכב אותם ארצה
 וימדר שני חבלים להמית וגו' אמר [ר'
 ש"כ יוחנן משום] ר' שמעון בן יוחאי היינו דאמרי
 אינשי מיניה וביה אבא ליוזיל ביה נרגא. כי אתא
 מ"ג רב דימי אמר ירך מתוכה מסרחת *ויקה את
 בנו הבכור אשר ימלוך תחתיו ויעלהו עולה על
 החומה רב ושמואל חד אמר לשם שמים וחד
 אמר לשם ע"ז בשלמא למ"ד לשם שמים היינו
 ש"ס דכתיב *ויהי קצף גדול על ישראל אלא למ"ד לשם
 ע"ז מאי ויהי קצף גדול על ישראל כדר' יהושע
 יתקאלס בן לוי דריב"ל רמי כתיב *וכמשפטי הגוים אשר
 ש"ס יא סביבותיכם לא עשיתם וכתיב *וכמשפטי גומ'
 עשיתם כמתוקנים שבהם לא עשיתם אבל
 מ"ג נ כמקולקלים שבהם עשיתם *ויסעו מעליו וישבו
 לארץ א"ר חנינא בר פפא אותה שעה ירדו
 מ"א א שונאיהם של ישראל למדרגה התחתונה. *והנערה

להיות בית יד ויקלנו בו את היער וכן עובדיה לאדום ודוד למואב
 והוא ילא מרות המואביה:

מתוכה מסרחת מגופה ומתוך עוביה מתקיל הסרקון: כמתוקנין
 שבהם לא עשיתם כגון עגלון מלך מואב שהיה מכבד
 את השם כשאת' לו אהוד דבר אלהים לי אליך המלך מיד ויקס
 מעל הכסא: כמקולקלין שבהם כגון מיסע מלך מואב שהקריב
 צנו לע"ז כך היו ישראל עושין ונאותה שעה נזכר להם אותו עון
 שהיו רגילים גם הם בו: לארץ מדלל כתיב לארלס ה"ק לשפלות

והוא ילא מרות המואביה: וזהו שכתב רש"י וכו' וזהו שכתב רש"י וכו' וזהו שכתב רש"י וכו'

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין רכח
יפה עד מאד א"ר חנינא בר שפא עדין לא הגיעה
לחצי יופיה של שרה דכתיב עד מאד ולא מאד
בכלל :

היו בודקין

פרק חמישי

אמר רב אחא בר חנינ' א"ר אסי א"ר יוחנן עד מא
כמה מברכין על החדש עד שתחמלא ע"כ
פגימחה וכמה א"ר יעקב בר אירי אמר רב יהודה
עד שבעה נהרדעי אמרי עד י"ו וחרווייהו כר' מב
יוחנן ס"ל הא למהוי כו יתירא הא למיהוי כו
*נפיא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא וליברין ע' גי'

ולתקתית שזו שגזר עליהם פורענות : ולא מאד בכלל ונשרה
כמו' ככבודו' ד
כתיב כי יפה היא מאד והאי קרא דאניש נקט למדרש הכא
מאוס דרשה דלעיל דדריש מאד דכתיב בעובדיה :
וחמי

עד כמה מברכין אם לא בירך היום יברך למחר : על החדש
על הלכנה בהתקדשה : עד שתחמלא פגימחה אבל בתר
הכי לא שייך למיט' מקדש קדש' שהרי כבר נושנת היא : וחרווייהו
כר' יוחנן במילתיה דר' יוסקן פליגי ועד שנתמלא ס"ל מיהו רב
יהודה סבר תלוי פגימחה דקאמר ר' יוסקן למיהוי כי יתירא
דהואי כמו יתר של קשת שמהא כל פגימחה הקשת מלאה עד היתר
דהייכו קלי העיגול והאי לסוף ז' הוא וכנהרדעי סברי תלוי פגימחה
דקאס' ר' יוסקן עד שמהיה כי נפיא עגולה במילואתה : וליברין